

RELIGIOUS STRUCTURES POPULATION TAURIDE PROVINCE SECOND HALF OF XIX CENTURY (CONTAINED IN THE FIRST GENERAL CENSUS OF THE RUSSIAN EMPIRE IN 1897)

Muradasilova Shevkie Mensitovna
RHI «Crimean University of Humanities» (Yalta), Assistant of the Department of History and Jurisprudence
(Crimea)
e-mail: muradasilova-EISN@mail.ru

ABSTRACT

The religious issue in Ukraine has recently attracted more and more attention, because to build democratic relations in the country, excluding religious features without establishing relations with the church impossible.

Socio-political and demographic processes in the period from the end of XIX century. shaped the modern confessional structure of the Crimean region, today the most religiously mosaic region of Ukraine, on whose territory the acts 1365 thousand religious organizations, religious leaders, various trends and tendencies. It is home to more than 80 ethnic groups. The bulk of the population is ethnic Russian and Ukrainians. A special group of local population are people of the Crimean Tatars, Armenians, Karaites, Krymchaks, Greeks, Germans, Bulgarians, etc.

In Soviet historiography today almost no special general works on the religious structure of the population Tauride province, however, there is literature that addresses some aspects of the problems. So urgent is the analysis of the confessional structure of the population Tauride province the second half of the XIX century. Based on the first general census of the Russian Empire in 1897

Taurian province – a region with a complex history of religious development. Historical feature is that a relatively small area at the same time there existed various religious denominations, the dominant Orthodox denominations and sects and ethnic minorities, who have had their relatively wide scale peninsula religious sphere, as well as autonomous sectarian administrative authorities, who spread their power on the territory of the province or its individual regions, which led to the need for religious policy against believers, precise regulation of their rights and responsibilities.

The territorial scope of the study defined territory Tauride province of the Russian Empire. In the administrative-territorial structure of the province allocated 8 counties and two city government, including the Crimean peninsula 5 counties – Simferopol, Perekop, Feodosia, Evpatoria, Yalta and 2 city government – Simferopol, Kerch-Yenikalsky; and three northern county (Berdyansk, Dnieper, Melitopol).

So, in the Tauride province absolute advantage over the representatives of other religions were representatives of Orthodoxy (73.9 %). Orthodox population consisted of a neighboring province in South Ukraine, immigrants from central and northern Ukrainian provinces of the empire, as well as part of the settlers of the Great Russian provinces. Among Orthodox Christians held a majority ethnic Ukrainian and Russian, as well as the majority of Belarusians, Greeks, Bulgarians, Moldovans, Gypsies and others.

Also, to a large enough group classifies Mohammedan religious (13.2 %), which were mainly represented by the Tatars (98.4 %), Turks (0,9 %), Roma (0.6 %).

To substantially smaller in size unlike the Orthodox and Mohammedan, but significant enough in the confessional structure of the province were Protestants (4.7 %). Among them are Lutherans (2.95 %), Mennonites (1.7 %), reformers (0.02 %), Anglicans (0.0076 %) and Baptists (0.0075 %). On the ethnic factor formed from the Germans and Estonians. Thus, the main link among Protestant Germans occupy.

In the confessional structure of the population Tauride province also treated the Jews (4.2 %) and Roman Catholics (2 %). On the ethnic component Roman Catholics were represented Germans, Poles, Ukrainians, Czechs, French and Italians.

From the results of population Tauride province can say that the most populous is dominant in the Russian Empire, the Orthodox confession. Summing up, we can say that the situation with religious affiliation of national minorities on the territory of the Tauride province partly reflected confessional of imperial policy.

To substantially smaller in size unlike the Orthodox and Mohammedan, but significant enough in the confessional structure of the province were Protestants (4.7%). Among them are Lutherans (2.95 %), Mennonites (1.7 %), reformers (0.02 %), Anglicans (0.0076 %) and Baptists (0.0075 %). On the ethnic factor formed from the Germans and Estonians. Thus, the main link among Protestant Germans occupy.

Keywords: Taurian province, census, creed, confession, Orthodoxy, Islam, Catholicism, Protestantism and Judaism.

КОНФЕСІЙНА СТРУКТУРА НАСЕЛЕННЯ ТАВРІЙСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ. (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПЕРШОГО ВСЕЗАГАЛЬНОГО ПЕРЕПИСУ НАСЕЛЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ 1897 р.)

Мурадасилова Шевкіє Менсітівна
РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта), асистент кафедри історії та правознавства
(Крим)
e-mail: muradasilova-EISN@mail.ru

РЕЗЮМЕ

Релігійне питання в Україні в останні часи привертає все більше і більше уваги, адже будувати демократичні стосунки в країні без урахування конфесійних особливостей, без налагодження відносин з церквою неможливо.

Соціально-політичні та демографічні процеси в період з кінця ХІХ ст. сформували сучасну конфесійну структуру кримського регіону, який у конфесійному відношенні сьогодні найбільш мозаїчний регіон України, на теренах якого діє 1365 тис. релігійних організацій, релігійних конфесій, різноманітних напрямків і течій. Тут мешкає понад 80 етнічних груп. Основну масу населення складають етнічні росіяни та українці. Особливу групу місцевого населення складають народи кримських татар, вірменів, караїмів, кримчаків, греків, німців, болгар тощо.

У вітчизняній історіографії на сьогодні практично відсутні спеціальні узагальнюючі праці з питань конфесійної структури населення Таврійської губернії, проте, існує література, в якій розглядаються окремі аспекти цієї проблематики. Отже, нагальним є аналіз конфесійної структури населення Таврійської губернії другої половини ХІХ ст. за матеріалами Першого всезагального перепису населення Російської імперії 1897 р.

Таврійська губернія – регіон зі складною історією релігійного розвитку. Історичною особливістю є те, що на порівняно невеликій території існували й існують одночасно різні релігійні конфесії, панівна православна та конфесії національних меншин і сект, які мали свою відносно широку в масштабах півострова релігійну сферу, а також автономні конфесійно-адміністративні органи, які поширювали свою владу на території губернії або її окремих регіонів, що й призвело до необхідності проведення віросповідної політики щодо віруючих, чіткої регламентації їхніх прав і обов'язків.

Територіальні рамки дослідження визначаються територією Таврійської губернії в складі Російської імперії. В адміністративно-територіальній структурі губернії виокремлювались 8 повітів та 2 градоначальства, у тому числі на території Кримського півострова 5 повітів – Симферопольський, Перекопський, Феодосійський, Євпаторійський, Ялтинський) та 2 градоначальства – Сімферопольський, Керчь-Єникальське; та 3 північних повітів (Бердянський, Дніпровський, Мелітопольський).

Отже, в Таврійській губернії абсолютну перевагу над представниками інших конфесій складали представники православ'я (73,9 %). Православне населення губернії складалось із сусідніх територій Південної України, переселенців з центральних та північних українських губерній імперії, а також з частини поселенців з Великоросійських губерній. До числа православних належала більшість етнічних українців та росіян, а також більшість білорусів, греків, болгар, молдаван, циган тощо.

Також, до достатньо чисельної конфесійної групи входили магометани (13,2 %), які переважно були представлені татарами (98,4 %), турками (0,9 %), циганами (0,6 %).

До суттєво менших за чисельністю на відмінно від православних та магометан, але доволі значущих в конфесійній структурі губернії були протестанти (4,7 %). Серед них виділялись лютерани (2,95 %), меноніти (1,7 %), реформатори (0,02 %), англікане (0,0076 %) та баптисти (0,0075 %). За етнічним чинником формуються з німців та естів. Таким чином, найбільш ланку серед протестантів займають німці.

У конфесійній структурі населення Таврійської губернії також відносились іудеї (4,2 %) та римокатолики (2 %). За етнічною складовою римокатолики представлені німцями, поляками, українцями, чехами, французами та італійцями.

Представники інших конфесій населення губернії у відсотковому значенні становили разом 2 %. До найменших конфесій за кількістю adeptів належали старообрядці та ті, хто ухиляються від православ'я (1 %), вірмено-григоріани (0,5 %), караїми (0,4 %), вірмено-католики (0,1 %).

З результатів кількості населення Таврійської губернії можемо говорити, що найбільшою за чисельністю є панівна в Російській імперії, православна конфесія. Підсумовуючи, можна констатувати, що ситуація з конфесійною приналежністю національних меншин на території Таврійської губернії частково відображала загальноімперську конфесійну політику.

Ключові слова: Таврійська губернія, перепис населення, віросповідання, конфесії, православ'я, іслам, католицизм, протестантизм, іудаїзм.

КОНФЕССИОНАЛЬНАЯ СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИЯ ТАВРИЧЕСКОЙ ГУБЕРНИИ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX в. (ПО МАТЕРИАЛАМ ПЕРВОЙ ВСЕОБЩЕЙ ПЕРЕПИСИ НАСЕЛЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ 1897 г.)

Мурадасылова Шевкие Менситовна
РВУЗ «Крымский гуманитарный университет» (г. Ялта), ассистент кафедры истории и права
(Крым)
e-mail: muradasilova-EISN@mail.ru

РЕЗЮМЕ

Религиозный вопрос в Украине в последнее время привлекает все больше и больше внимания, ведь строить демократические отношения в стране без учета конфессиональных особенностей, без налаживания отношений с церковью невозможно.

Социально-политические и демографические процессы в период с конца XIX в. сформировали современную конфессиональную структуру крымского региона, в конфессиональном отношении сегодня наиболее мозаичный регион Украины, на территории которого действует 1365 тыс. религиозных организаций, религиозных конфессий, различных направлений и течений. Здесь проживает более 80 этнических групп. Основную массу населения составляют этнические русские и украинцы. Особую группу местного населения составляют народы крымских татар, армян, караимов, крымчаков, греков, немцев, болгар и т.д.

В отечественной историографии на сегодня практически отсутствуют специальные обобщающие труды по вопросам конфессиональной структуры населения Таврической губернии, однако, существует литература, в которой рассматриваются отдельные аспекты проблематики. Итак, актуальным является анализ конфессиональной структуры населения Таврической губернии второй половины XIX в. по материалам Первой всеобщей переписи населения Российской империи 1897 г.

Таврическая губерния – регион со сложной историей религиозного развития. Исторической особенностью является то, что на сравнительно небольшой территории существовали и существуют одновременно различные религиозные конфессии, господствующая православная и конфессии национальных меньшинств и сект, которые имели свою относительно широкую в масштабах полуострова религиозную сферу, а также автономные конфессионально-административные органы, которые распространяли свою власть на территории губернии или ее отдельных регионов, что и привело к необходимости проведения вероисповедной политики в отношении верующих, четкой регламентации их прав и обязанностей.

Территориальные рамки исследования определяются территорией Таврической губернии в составе Российской империи. В административно-территориальной структуре губернии выделялись 8 уездов и 2 градоначальства, в том числе на территории Крымского полуострова 5 уездов – Симферопольский, Перекопский, Феодосийский, Евпаторийский, Ялтинский) и 2 градоначальства – Симферопольский, Керчь-Еникальский; и 3 северных уезда (Бердянский, Днепровский, Мелитопольский).

Итак, в Таврической губернии абсолютное преимущество над представителями других конфессий составляли представители православия (73,9%). Православное население губернии состояло из соседних территории Южной Украины, переселенцев из центральных и северных украинских губерний империи, а также из части поселян из Великорусских губерний. К числу православных принадлежало большинство этнических украинцев и русских, а также большинство белорусов, греков, болгар, молдаван, цыган и др.

Также, к достаточно многочисленной конфессиональной группе причисляем магометан (13,2 %), которые в основном были представлены татарами (98,4 %), турками (0,9 %), цыганами (0,6 %).

К существенно меньшим по численности в отличие от православных и магометан, но достаточно значимых в конфессиональной структуре губернии были протестанты (4,7 %). Среди них выделялись лютеране (2,95 %), меннониты (1,7 %), реформаторы (0,02%), англикане (0,0076 %) и баптисты (0,0075 %). По этническому фактору формируются из немцев и эстов. Таким образом, главное звено среди представителей протестантизма занимают немцы.

В конфессиональной структуре населения Таврической губернии также относились иудеи (4,2 %) и римо-католики (2%). По этнической составляющей римо-католики были представлены немцами, поляками, украинцами, чехами, французами и итальянцами.

Представители других конфессий населения губернии в процентном значении составляли вместе 2%. До мельчайших конфессий по количеству адептов принадлежали старообрядцы и те, кто уклоняются от православия (1%), армяно-григорианами (0,5 %), караимы (0,4 %), армяно-католики (0,1 %).

Из результатов численности населения Таврической губернии можем говорить, что самой большой по численности является господствующая в Российской империи, православная конфессия. Подытоживая, можно констатировать, что ситуация с конфессиональной принадлежностью национальных меньшинств на территории Таврической губернии частично отражала общеимперскую конфессиональную политику.

Ключевые слова: Таврическая губерния, перепись населения, вероучение, конфессии, православие, ислам, католицизм, протестантизм, иудаизм.